

Mussolini je najavio amnestiju. jini »amnestija« izgleda ovako: Na desetke novih konfinacija, na stotine novih aretacija, bezbrojne nove političke osude, terorizam po našim selima...

STUDIJSKA KNJIŽNICA
Poljanska cesta
L J U B L J A N A

Fašistička štampa piše o »Mučenikom i kulturnom hrvatskom narodu«, o »naprednom slovenskom narodu«, koji čami u ropstvu... Ne varajte se, nije riječ o nama u Jul. Krajinu. Tamo su Hrvati »barbari«, Slovenci »stjenice«, koje treba zgnojiti.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28. II. — Broj čekovnog računa 36.789.

Pretplata: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

AMNESTIJA?

Koncem ovog mjeseca pada desetgodišnjica fašističkog režima. Deset godina od onoga dana kad je Mussolini preuzeo u Italiji vlast. Citav ovaj mjesec određen je za proslavu tog značajnog jubileja. Ko bi mogao da nabroji sve one priredbe, koje se redaju ovih dana u Rimu, sve one izložbe, parade i velike govore izrečene tom prilikom! Fašistički paradizam dosega je svoj vrhunac. Najbučniji bit će, razumije se, 28. oktobra. Među ostalim »velikim stvarima«, koje će se toga dana dogoditi uz proslavu desetgodišnjice najavljen je i — amnestija. Mi smo o toj amnestiji već pisali. Mussolini kani pokazati kako je milostiv, pa će pustiti iz zatvora mnoge kažnjene. U prvom redu one, koji su osuđeni za obične zločine. Ali i političke kažnjene. O tome je pisao i pariski list »Temps«, koji je kazao, da je za obične zločine sigurna amnestija i spisak amnestije priređuje ministar pravde. O amnestiji političkih »zločinaca« odlučuje isključivo Mussolini kao ministar unutarnjih poslova i šef fašizma i ne zna se sa sigurnošću kakav bi zamašaj imala amnestija u tom pravcu.

Može međutim da se sluti kakva će biti ta amnestija. Po iskustvu iz prošlosti, po dosadanim amnestijama u svečanim prilikama, možemo da zaključimo već unapred, da je to sve jedan običan paradni trik. Amnestija sigurno ne će biti široka, nego će se samo mnogo o njoj pisati, a broj »pomilovanih« bit će minimalan. Fašizam mora tako da postupa: razbubnja kroz štampu amnestiju, da bi u masama na »velike dane« ublažio nezadovoljstvo i odstranio bar za neko vrijeme opasnost revolte. »Pomiluje« se međutim mali broj manje opasnih antifašista iz svih krajeva (iz svakog grada po jedan ili dvojica), da se po čitavoj Italiji vidi kako je Mussolini milostiv i širokogrudan. Mussolini čini to u reklamne svrhe, jer su političke prilike u Italiji vrlo delikatne. Ali baš zato, jer su političke prilike delikatne jer je antifašizam u razmahu — on ne će amnestirati veći broj svojih protivnika, koji bi ga mogli zaskočiti.

Postoje međutim verzije, da bi amnestija imala da obuhvati u izvjesnom pravcu i političku emigraciju. Imalo bi se amnestirati veći broj političkih izbjeglica, koji su osuđeni u kontumaciji i to bi imalo također svoju svrhu: time se kani oslabiti antifašističke redove i smanjiti opasnost, koja fašizmu prijeti iz vana. Falanga antifašizma, koja prijeti i koja je sve veća, oslabila bi se time, što bi se mnogi amnestirani antifašisti eventualno vratili u domovinu i bili pokorni fašizmu iz zahvalnosti i — straha pred novom emigracijom. To je Mussolinijev račun, ali ko zna hoće li mu se taj račun isplatiti i hoće li mu antifašisti ići na lišepak...

Međutim i po svemu onome, što se u Italiji i Julijskoj Krajini u posljednje vrijeme događa jasno je, da je najavljen amnestija samo običan paradni trik. Mi smo u našem listu baš u posljednje vrijeme objavili najveći broj hapšenja, osuda i konfinacija. U posljednjih nekoliko brojeva zabilježili smo preko stotinu slučajeva aretacija i policijskog terora. Teroristička atmosfera u Italiji i u Julijskoj Krajini sama demantuje Mussolinijevu »amnestiju«. Iz Italije stizavaju glasovi o poostrenju prilika u političkim tamnicama. A najbolje pokazuje značenje najavljene amnestije ovaj dopis, koji smo primili iz Trsta:

Trst, oktobra 1932. — U isto vrijeme dok se u fašističkoj štampi javlja, da će Mussolini za desetgodišnjicu fašizma proglasiti amnestiju za neke obične zločince kao i za političke »zločince« događaju se stvari, koje pokazuju, da fašistički režim ne kani popustiti u svom oštroj postupku protiv onih državljana, koji ne simpatiziraju s fašizmom. Ne samo da se baš u posljednje vrijeme hapse mnogi ljudi u staroj Italiji, nego i kod nas u Julijskoj Krajini. Iz mnogih vijesti, koje su objavljene u posljednje vrijeme u »Istri« svakome je na prvi pogled jasno, da nikada nije bilo u našim krajevima toliko hapšenja koliko u posljednjih par mjeseci. Iz sela se ljudi voze kamijonima u zatvore. I komisije za konfinacije rade. Možemo da Vam javimo, da su u posljednje vrijeme, u posljednja tri mjeseca na otok Ponzu konfinirani ovi Jugoslaveni iz Julijske Krajine:

Karlo Martinčić iz Berma.
Avgustin Pečarić iz Pobegi (On se vratio iz Francuske, gdje je bio na radu, pa nije imao više posla. Vrativši se u domovinu bio je uhapšen i konfiniran...)
Viktor Zović iz Pule.
Stanko Černigoj iz Gorice.
Boris Makuc iz Cerovega u Brdima.
Izidor Ciglić iz Cerovega u Brdima.
Josip Sinigoi iz Dornberga (Posljednja trojica bili su aretirani zajedno s svećen-

HAPŠENJA U MASAMA NA POREŠTINI

Samo u Višnjaju uhapšeno je 80 ljudi

Pula, oktobra 1932. Dok se govori o amnestiji povodom desetgodišnjice fašizma, u isto vrijeme u Istri naš se svijet hapsi na veliko. Glasovi se čuju o hapšenjima na raznim stranama. Medjutim javljamo vam slučaj, koji se dogodio pred desetak dana u Višnjaju kod Poreča. Tamo su došli policijski agenti i karabinjeri iz Buja i uhapšili su 80 ljudi... Vezali su skoro čitavo selo. Ljudu su kamionima dovezli u Pulu i potrpali ih u puljske zatvore, a da nisu ništa skrivili. Misli se, da je do tih hapšenja došlo kao po običaju, kad je kakav veliki fašistički praznik. U narodu vlada veliko uzbuđenje i ogorčenje, koje bi moglo izazvati neželjene stvari...

BROJNE ARETACIJE NA TOLMINŠTINI

Tolmin, oktobra 1932. — Pred jednim tjednom bili su aretirani na Ljubinju kod Tolmina Miha Leban, po domaću zvan Tončkov, te šest drugih mladića. Odvedeni su u tolminski zatvor, gdje se nalaze zatvoreni. Ti su mladići bili zaposleni kod gradnje vojničke ceste pod Kukom, koja ide

KARABINERJI RAZKRINKANI PRED

KAZENSKIM SENATOM

Pred nekaž tjedni je goriško sudišće obsodilo bivšega učitelja, 30-letnoga Franja Bertoša na tri mesece ječe u dve leti policijskega nadzorstva. To sodbo je proti njemu izreklo sudišće na prijavu goriških karabinjerjev, čes da je obtoženec, ki je bil pod političnim policijskim nadzorstvom, kršil odredbe tega ukrepa.

Po tej prijavi se je pri obtožencu, ki stanuje v ulici Orzoni v Gorici, 27. julija t. l. zvečer zglasil neki Barik, očitno pol. agent, ki mu je sporočil, da ga je goriški kvestor postavil pod policijsko nadzorstvo in mu med drugim prepovedal sestajati se in imeti kakva šnekoli stike z dr. Kraljem in Rado Bednarikom. Ze dva dni nato pa so obtoženca opazili v pogovoru z obema navedenima gospodoma iz bivšega uredništva »Goriške Straže« in zato državi in oblastem nevarnima elementoma. S tem je kršil policijski ukrep.

Obsojenec pa se ni zadovoljil s sodbo goriškega sudišča in je vložil po svojem odvjetniku Bassiju priziv. V poneдельник je bil proces obnovljen. Senat je

FRANCESCO GIUNTA JE IPAK OSTAO — ŽIV...

Trst, oktobra 1932. — Dne 11. o. m. Francesco Giunta, koji sada živi u Trstu iza kako je skinut s časti državnog podsekretara, vozio se automobilom po Italiji i blizu Perugie dogodila mu se nesreća. U automobilu je bio sa svojim sekretarom. Preko ceste prelazio je mali vozić, koji je vukao magarac. Taj je vozić došao neopazeno s jednog poljskog puta, koji je bio zastrt granjem. Tako bar kažu fašistički listovi... Giuntin automobil, koji je on sam upravljao udario je svom snagom u punu brzini u mala kolica s magarcem i sasvim ih zgnojio. Sellak Luigi Torriore bio je teško ranjen i odvezen je u bolnicu, gdje je sigurno umro, jer su mu rane bile smrtne. O magarcu ne kažu novine ništa... Automobil Giuntin zaustavio se kraj ceste. Fašistički listovi, koji nemaju ni riječi saučesća za nestretnog seljaka pišu na veliko o stanju automobila, koji je samo malo oštećen, a gospodin Giunta i njegov sekretar nisu imali nikakvih posljedica. Interesantno je ipak, da su taj slučaj novine donijele, jer se takav slučaj ipak ne bi bio donosio da se dogodio prije nego što je Giunta skinut s visokog položaja. Interesuje nas, da li će Giunta biti za ovaj slučaj pozvan na sud. Možda će mu se i ovo upisati u zasluge kao i »Balkan« i ljudske žrtve, kojih je tom prilikom bilo mnogo.

kom Filipom Terčeljem, koji se nalazi u konfinaciji u unutarnosti Italije).

Ignacij Leban, koji je bio optužen i zato je konfiniran, da je upućivao emigrante preko granice.

Citirani su došli samo na Ponzu u posljednja tri mjeseca. Koliko je novih jugoslavenskih konfiniraca na Liparima, Favignani, Tremetima, u Materi, Potenzi, Basilicatu i drugdje na žalost ne znamo točno, ali ima ih lijepi broj. Baš sada pred »velikom amnestijom« priprema se na otoku Ventotene, koji leži između Ponze i otoka Santo Stefano (na kojem se nalazi poznata kaznionica u kojoj je među ostalim i Spanger iz Proseka osuđen u procesu Bidovec, Miloš i drugovi) velika kolonija za političke konfinirance. Do sada je na Ventotene bila kolonija za obične zločince. Već je do sada

uz granicu prema Rodici ili Bogatinu. Zato su ih uhapsili ne zna se.

ARETIRALI SU TRGOVCA VIKTORA KEBRA IZ BUKOVICE KOD GORICE

Gorica, oktobra 1932. — U Podbrđu su nedavno policijski agenti zaustavili Viktora Kebra, poznatog trgovca iz Bukovice kod Gorice, kad se vraćao iz Jugoslavije, gdje je posjetio svoga sina djaka. On je putovao u Jugoslaviju s redovitom putnicom. Agenti su mu putnicu uzeli i pustili ga. Medjutim, kad je došao kući nakon nekoliko dana bio je aretiran i odveden u gorički zatvor. Nagadja se, da će biti — konfiniran, ma da nije ništa skrivio...

OBISOJEN ZARADI OROŽJA

Gorica, oktobra 1932. V selu pri Črničah so karabinjerji izvršili hišno preiskavo pri 41-letnem posestniku Cirilu Bayčerju. Kakor so zabeležili v svoji prijavi so našli pri njem skrito orožje. Moža so aretirali in ga odveli o sodniške zapore v Ajdovščino. Te ni je bil obsojen na 3 mesece in 15 dni zapora in 2.200 lir denarne kazni.

Redakcija i poduprava »Istre« u Ljubljani

Gledališka ulica 8, I.

PROMET TRSTA U SEPTEMBRU OPET PAO

Trst, oktobra 1932. Objavljene su statistike o prometu Trsta u mjesecu septembru ove godine. U tom mjesecu promet je iznosio ukupno 2.544.174 kvintala, a lanjske godine u istom mjesecu 4.212.970 kvintala. Diferencija je neobično velika! U prvih devet mjeseci ove godine promet je iznosio ukupno 25.905.423 kvintala, dok je u prvih devet mjeseci lanjske godine iznosio 31 mil. 461.540 kvintala. Znači, da je promet Trsta ove godine pao prema lanjskoj za cirka jednu petinu!

LOŠINJ JE DOBIO PREFEKTURNOG KOMESARA

Mali Lošinj, oktobra 1932. — Dosada je podesta u Malom Lošinju bio Nicolo Martinolić. On je demisionirao, a puljski je prefekt postavio na lošinjsku općinu svog komesara Iniga Adornia, koji je u Lošinju — šef policije...

PROPAGANDA GROŽDJA I — »ALLO-GENI«

Gorica, oktobra 1932. — Poznato je, da fašizam na veliko kroz štampu i raznim priredbama propagira potrošnju groždja. Vino ne može mnogo da se izvozi, pa — misli fašistička vlada — bolje je da se pojede groždje, nego da vino leži u konobama. — Veliku propagandu u tom cilju vrši organizacija Dopolavoro. Taj Dopolavoro organizovao je u Gorici jednu veliku manifestaciju groždja. Bila je to neka revija — »corteo«. Po goričkim ulicama prošla je duga kolona vozova, koji su bili okićeni groždjem, a prikazivali su i razne prizore: ljudi su, na primjer, na vozu prikazivali berbu, lijepe seljačke djevojke u svojim nošnjama držale su košare pune najljepših grozdova itd. U goričkim selima pravila se velika propaganda i pritisak za prisustvovanje u tom folklorističkom corteju. I pored mnogih furlanskih kola bilo je i nekoliko njih iz naših slovenskih sela. Fašistička štampa je na veliko pisala o toj priredbi, a naročito je zapazila voz dopolavora iz Sempasa koji je predstavljao neko »novo doba trgatbe u fašističkoj uniformi u drugorodnoj zoni«. — Seljaci su naime fingirali da beru groždje s loze, a bili su obučeni u fašističku uniformu. Ali to nije sve: na tom vozu bio je prikazan razvoj fašističke ideje u drugorodnoj zoni, tako da je na vozu bio u uniformi jedan ballia, jedan »giovane fascista«, jedna mlada Talijanka i jedan odrasli fašista — drugorodac... Fašisti su ovom »veležnačnom« vozu naročito aplaudirali.

BEGUNCI PRED SUDIŠĆEM

Gorica, oktobra 1932. Pred goričkim sudišćem se je u ponedjeljak zagovarjao 41-letni Peter Pajntar iz Podbrđa zaradi bega čez mejo. Obtoženec se je zagovarjao, da je bil prisiljen zapustiti svoj dom in se odpraviti po svetu, da si kje najde kak zasluzek, ker je bil že dolgo nezaposlen. Ker ni imel denarja, si tudi ni mogel nabaviti potnega lista. Bil je obsojen na tri mesece ječe in 2.000 lir denarne kazni. Sudišču je bil med tem prijavljen nov begunec 38-letni Filip Zemljč iz Brestovice pri Opatjem selu.

V Bovu so karabinjerji aretirali Leopolda Homca in ga izročili sudišču, kjer so ga prijavili, da se ni prijavil k naborom. Obtoženec je lani maja zbežal čez mejo in je bil zaradi tega že obsojen v kontumaciji. Sudišče ga bo sedaj sodilo kod vojaškega begunca.

V Šmartnem pri Kojskem so karabinjerji ugotovili, da sta zbežala brez potnega lista čez mejo posestniški sin Avgust Skok in Alojzija Keber. Prijavili so ju goriškemu sudišču.

Sodnik v Ajdovčini je u ponedjeljek sodil zaradi bega čez mejo 24 letnoga Josipa Curka iz Budanj, 23 letnoga Timoteja Breclja iz Ajdovščine in 24 letnoga Nikolaja Čermelja z Dolge Poljane. Bili so obsojeni na 3 mesečno ječo in po 2.000 lir denarne kazni.

GORIČKI PREFEKT TIENGO PROMAKNUT ZA ZASLUGE

Gorica, oktobra 1932. — Ovih je dana gorički prefekt Tiengo Carlo bio promaknut na čast prefekta prve klase. Fašistička štampa ističe, da je on promaknut za velike zasluge, koje ima kao prefekt i fašista u fašističkoj akciji uz granicu. On je u Gorici dvije godine i kroz to vrijeme provodio je fašističku asimilacionu akciju strogo i brutalno. Bio je bezobziran i njegov ime ostat će zabilježeno u vezi s mnogim teškim udarcima nanesenim našem narodu. Fašistička štampa želi, da bi u Gorici ostao još dugo, jer je još prijeko potreban...

na otoku oko 10 političkih konfiniraca, a među njima su od naših student Budin iz Zgonika, Emil Milič iz Saleža i Severin Forti iz Cerovega. Namjeravaju da na Ventotene spreme sve one konfinirane, koji su bili do sada konfinirani na kopnu u unutarnosti Italije (Matera, Basilicata itd.). Poznatu kaznionu u Civitavecchia su ispraznili. Od sada unapred određena je samo za političke kažnjeneke...

To su eto pripreme za amnestiju.

Pored ovog dopisa iz Trsta demantuju sve glasove o amnestiji i nekoje druge vijesti, koje donosimo u ovom broju »Istre«, a pogotovo vijest o hapšenju u masama na Poreštini. Zar je to amnestija? Nije! Ali nadamo se i vjerujemo, da ćemo doskora doživjeti amnestiju, koju Mussolini ne će »milostivo podijeliti«.

NOVI UDARAC NAŠOJ POLJOPRIVREDI
U JULIJSKOJ KRAJINIFašistička naredba, koja teško pogadja našeg
vinogradara.

Pula, oktobra 1932. Naša poljoprivreda, koja je i onako u vrlo lošim prilikama, doživjela je ovih dana jedan novi teški udarac. Fašistička vlada izdala je zakonski dekret, objavljen u »Gazzetta Ufficiale«, kojim se zabranjuje prodaja crnoga vina, koje nema barem 10 stepeni alkohola i bijeloga, koje nema bar 9 stepeni. Ovim je dekretom pogodjen naš vinogradar u Julijskoj Krajini, a naročito na Krasu. Italija nije pogodjena, jer se tamo proizvode crna vina, koja su jača nego u Julijskoj Krajini, pa će ovo značiti pravu propast za našeg vinogradara. Konkurencija talijanskog vina bit će sada još jača i naše će vino biti sasvim istisnuto. Poznato je, da na primjer kraški teran, vanredno dobro i cijenjeno vino nema visoke gradacije alkohola i zato se neće moći prodati, ma da je visoko cijenjeno i voljeno vino. Ljudi se boje, da će morati svoja vina da prodaju talijanskim trgovcima, koji će ih onda rezati s talijanskim vinima. Vино će izgubiti na svojoj originalnosti, a morat će se prodati po još jeftiniji cijeni nego do sada, jer će talijanski trgovci misliti, da našim vinogradarima čine uslugu, time što im kupuju vino s nižom gradacijom nego što zakon propisuje. U narodu je nastalo veliko uzbuđenje, jer se općenito smatra, da je ova naredba došla isključivo, da se uništi našeg vinogradara. U Italiji naime vina dosižu i do 15 stepeni alkohola i za Italiju nije prema tome trebalo ovakove naredbe. Čak se i u talijanskoj štampi, koja izlazi u Trstu, Pulji i Gorici može da opazi, kako su i talijanski vinogradari, kojih ima nešto u Istri nezadovoljni s ovom novom mjerom. I njihovo otvoreno nezadovoljstvo s Italijom sve je veće.

FAŠISTIČKIM UČITELJIMA U JULIJSKOJ
KRAJINI JE VRLO TEŠKOTo oni sami priznaju i traže da im se to —
plati.

Trst, oktobra 1932. — Već smo u više navrata pisali o teškoćama fašističke škole u Julijskoj Krajini. Učitelji Talijani tuže se na nesnosne prilike. Tršćanska općina raspisala je neke nagrade, da ih utješi. Medjutim to nije dosta. Boriti se lijepo je, ali trebalo bi da to i vlada plati, a ne da oni muku muče oko asimilacije, koja je teška, a da imaju plate kao oni učitelji, koji to ne čine. Ovih dana fašistička je vlada odredila neke nagrade za učitelje u Južnom Tirolu. U rimskom listu »I diritti della scuola« napisao je talijanski učitelj u Gorici Alberto Ballaben tim povodom članak, u kojem kaže:

»Učitelji i školski funkcioneri u Julijskoj Krajini primili su s velikim zadovoljstvom vijest o mjerama, koje su poduzete, da se pomogne učiteljima u Tridentinskoj Veneciji, da bi se olakšala politička akcija talijanske škole u onom kraju. Ali akcija fašističke škole u Julijskoj Krajini nije nimalo lakša od akcije u Tridentinskoj Veneciji. — Mnoge teškoće imaju učitelji ovdje na istočnoj granici Italije. Nacionalnu i političku akciju fašističkih učitelja otežavaju zločini politički, od kojih je najveći onaj počinjen umorstvom kolege Francesca Sottosantija, pale se škole i vrši se antitalijanska propaganda. Prilike u selima su teške i u ekonomskom pogledu. Živa je nada i uvjerenje, da će vlada uzeti u obzir ovu situaciju i da će provesti analogne mjere i u korist učitelja na istočnim vratima Domovine«.

Znači: kad smo već izvrgnuti mržnji naroda i opasnosti da izgubimo glavu u ovoj drugorodnoj zoni (koja nije ipak još asimilirana) neka nas bar vlada zato dobro plati. To je sadržaj ovog članka Alberta Ballebena.

NA RIJECI NI TALIJANI NISU VIŠE —
TALIJANIKako su Riječani dočekali rimske
»Kombatente«.

Rijeka, oktobra 1932. — Pred nekoliko dana ovamo je došlo posebnim vlakom (naravno besplatnim!) 400 članova kombatanističke organizacije iz Rima na Rijeku. Iako se vodila velika propaganda da što više ljudi dočeka rimsku braću, ispaio je doček na stanici vrlo jedno. Osim službenih lica nije na stanici bilo ni deset osoba. Fašističke organizacije pozvale su svoje članove ličnim pozivima da sudjeluju na dočeku, svim državnim i općinskim činovnicima i namještenicima izdan je nalog, da moraju prisustvovati dočeku, ali kraj svega toga, ponavljamo, ispalo je to sve strahovito mizerno. Ovo su opazili i sami gosti, koji su se nadali da će ih dočekati oduševljene mase Riječana, a ne — službeni krugovi. Za vrijeme ophoda po gradu ponovilo se isto. Povorka je prolazila, a svijet, koji je bio na ulici nije se niti osvrtao na povorku, nego mirno išao dalje svojim putem i za svojih brigama.

A sjećamo se kako su takvi dočeci još pred nekoliko godina izgledali, kad se sva Rijeka znala naći na ulicama i oduševljeno pozdravljati ovakove goste, kličući i pljeskanjem, dapače bacajući i cvijeće s prozora i balkona. Osim uobičajenih gromopucateljskih govora za vrijeme objeda, gdje su opet govorila samo službena lica, riječko je pučanstvo ostalo za vrijeme cijelog boravka gostiju posve po strani. Na večer istoga dana otputovali su kombataniti natrag u Rim. O utisku koji su rimski gosti dobili suviše je i govoriti. Posjet je bio udešen da se digne fašistički moral i oduševljenje Riječana, ali, što zna nije li se postiglo protivno! Jedan stari Riječanin primjetio je ispravno: Bolje bi bilo da su taj novac utrošen za posebni besplatni vlak iz Rima do Rijeke i sve ostalo podijeliti riječkoj sirotinji...

BLJEDA TRSTA U BROJU OPĆINSKIH
ČINOVNICA

Trst, oktobra 1932. — Tršćanska općina imala je prije oko 4.000 namještenika. Sad ih ima 2.444...

RATNE CESTE I ROVOVI

UZ JUGOSLAVENSKU GRANICU

Užurbane gradnje, koje daju da naslućujemo najgore...

Rijeka, oktobra 1932. U posljednje vrijeme donijela je »Istra« već mnogo interesantnih podataka o ratnim pripremama uz talijansku granicu, naročito o gradnji cesta i rovova. Te podatke upotpunjujemo danas nekim novim momentima, koji su naročito interesantni.

Od Bistrice prema Snježniku izgrađen je novi put, koji se kod Rifuggio D'Annunzio dijeli u dva kraka: jedan vodi prema Mašunu i dalje prema Vratnici i Leskovoju Dolini, a drugi se spušta prema Čabarskoj Gori i izlazi ispod kote 1155. I ostali putevi rekonstruirani su prema vojnim potrebama, učvršćeni i mostovima snabdjeveni tako, da se preko njih mogu dovažati i topovi najvećeg kalibra. Ti putevi idu od Permana, Šapjana i Jelšana u pravcima prema jugosl. granici: Prema Klani i položajima oko Klane, prema Gomaneu, Crnom Vrh i Trsteniku, gdje se radovi završavaju ovih dana prema posljednjim rezultatima talijanske vojne tehnike.

Položaji prema Vratnici, Leskovoju Dolini i Čabarskoj Gori su padine Snježnika s kojim sačinjavaju jedan sistem. Sav taj masiv danas je jedno jako utvrđenje, naročito sam Snježnik, gdje se nalaze topovi najvećeg kalibra sa magazinima municije za duže vremena. Danas su to stalna utvrđenja, na kojima je stalno nastanjena vojska. Tu se vrše vježbanja, koja su naročito ove godine bila značajna. Istodobno kad su se u Italiji vršili veliki manevri na planinskom terenu Apenina (jer se prema Francuskoj nisu mogli vršiti!), gdje je bio u operacijama skoncentrisan gros talijanske vojske, vršeni su i manji manevri u Istri, prema jugosl. granici, u kojima je učestvovao manji broj trupa, desetak do petnaest hiljada ljudi. Baš onako, kako je predviđeno za slučaj sukoba...

Ako se od Leskove Doline ide prema Čabarskoj Gori (ispustimo ovoga puta utvrđenja sjeverno od Sv. Petra), dolazi se do kote 1155, ispod koje su napravljene kaverne, postavljene utvrđenja i izgrađeni rovovi. Silazeći klancem od Čabarske Gore prema Ernestburgu nailazi se na jednu visoravan, na kojoj ima zaista malo plodnih polja, ali je zato svata visoravan pretvorena u utvrđenja, koja su zaista prvoklasna. Ulaz u klanac prema Čabarskoj Gori jako je utvrđen. Na samom

ulazu napravljene su dvije kaverne za vezu sa drugim položajima i za skrivanje rezervne materijala, stoke i ljudi. Na položajima na Crnom Vrh i na Snježniku, na položajima oko Trstenika, izgrađena su isto tako utvrđenja u zemlji sa cementom i željezom, te kaverne sa ciljem koji imaju i one kod Ernestburga.

Najviše pažnje posvećeno je, izgleda, Gomaneu. Na njemu ima čitav niz utvrđenja poredanih jedno do drugoga. Tu su u najnovije vrijeme namješteni i topovi velikog kalibra, tvrdi se čak 320 mm. I tu je bačeno kao i na Snježniku bezbroj vagona željeza i betona i zato se i na talijanskoj strani kaže, da su ta utvrđenja jaka kao ona oko Verduna.

Zaseban sistem čini Klana sa svojim položajima. Oba sistema vezana su novozgrađenim vojničkim putem od Klane preko Gumanca na Ernestburg. Tamo se opet vezuje s novim putem koji vodi na Snježnik. Svi putevi položeni su kosom tako da ih je teško tući artiljerijom sa suprotnih visova. Svi ti položaji isprepleteni su rovovima, koji se grade čak i u pravcu Rijeke, gdje je nedavno otpočet takodjer rad na utvrđivanju.

Lisac (936 m), koji je blizu Klane ali u pozadini, veoma je važan, jer dominira tim sektorom. Zato se on i naročito utvrđuje, a na čitavom tom sektoru izgrađuju se istodobno i vojnički putevi, čitava mreža njih, koji iz razumljivih razloga ne idu kroz slovenska sela, nego ih obilaze.

Pošto su već gotovo posve izgrađena ta utvrđenja koja čuva vojska, bilo je potrebno i stalne vojničke odrede primaknuti što više njima, i zato su u posljednje vrijeme i pojačani garnizoni prema našoj granici, a izgrađene su i kasarne tamo, gdje se na to nikad nije mislilo. Velike kasarne podignute su u Klani, u Trnovi, u Bistrici, u Mučičima, a rekonstruirane su i stare kasarne pa čak i one finansijske straže. Kod Mašuna, Ref. D'Annunzio, Jelšana, Rupe, Šapjana i bliže granici, u predjelima gdje nema vode, podižu se rezervoari za vodu, koji u normalnim prilikama nemaju čemu da služe, nego se izgrađuju u vojničke svrhe.

CRKVA U JULIJSKOJ KRAJINI I NAŠ JEZIK

Slom jedne tradicije.

Odnos crkve i fašizma u Julijskoj Krajini još je uvijek aktuelan. Staviše: to je problem, koji se ne može i ne smije skiniti s dnevnoga reda. Štampa doduše u posljednje vrijeme manje se dotiče tog problema, a to je loše. Alarm, koji je bio jak i zapažen preneglo je utihnuo: od toga fašizam aprofituje i provodi nesmetano, gotovo bez kritike, svoj plan. Crkva postaje sve više sredstvo u fašističkoj asimilacionoj akciji. Posljednji naši svećenici upokorili su se. Sve je manji onaj mali broj naših crkava, u kojima se Boga moli na glas hrvatski ili slovenski. I opaža se naročito jasno nešto što zbunjuje i one, koji su najmanje skloni da sumnjaju i optužuju: Vatikan se sasvim dezinteresuje. Vatikan je definitivno digao ruke.

To tvrde čak i oni, koji su se do jučer oslanjali na nade i povjerenje u Vatikan. Danas je naš narod u Julijskoj Krajini sasvim na čistu u prosudjivanju Vatikana i njegove politike, a izgleda, da su na čistu i oni, koji su u Julijskoj Krajini vodili jednu političku struju afinu vaticanskoj politici. I ti vode, bezsumnje dobro namjerni i istinski patriote, otrežnjuju se sada od jedne svoje velike iluzije u koju su vjerovali često fanatički.

Medjutim treba naglasiti, da ono, što se događa na crkvenom polju u Julijskoj Krajini, nije nipošto samo lokalnog karaktera i ne smije se gledati isključivo iz perspektive naših nacionalnih i vjerskih interesa. Odnosi između crkve i fašizma s jedne strane i te koalicije prema našem narodu s druge strane, pojava je, koja mora da interesuje čitav svijet kao internacionalni crkvenopolitički problem najšireg značenja. To je jednom riječju slom čitave jedne lijepe tradicije, kojom se crkva ponosila: crkva je u svojoj prošlosti bila poznata zaštitnica narodnih manjina, Vatikan je uvijek uzimao u zaštitu vjerske interese manjina i time u vezi štio je jezik ugroženih manjina. Historija je puna lijepih primjera, koje bi bilo nemoguće citirati sve u jednom novinskom članku. Poznati njemački list, »Südtiroler«, koji je nedavno kritikovao sadašnji postupak fašizma i Vatikana s manjinama u Italiji, nabrojio je

nekoliko doista markantnih momenata, koji su crkvi u prošlosti služili na čast.

Već 1591 je bilo utanačeno od strane crkve i Španije, da se vjerska poduka i propovijedi u Kataloniji neće vršiti nego u katalonskom jeziku. U dvanaest slijedećih koncila crkva je zastupala prema kataloncima i Španjolskoj uvijek isto stajalište i odupirala se namjerama Španije da uvede španjolski jezik u Kataloniji. Taragonski biskup je 1902 povodom jednog spora sa Španijom dao važnu izjavu, da je tradicija katoličke crkve od vremena apostola dalje, da se vjerska poduka vrši uvijek u materinjem jeziku.

Najjasnije i najodlučnije je branio ovu vaticansku tradiciju poljski kardinal Mieczysław Ledochowsky (1822—1902) u Pruskoj. On je postao pravim mučnikom ovog načela. Godine 1871 u vrijeme velikih borba u Prusiji bilo je određeno, da se i u poznatijim biskupijama vrši vjeronauk samo na njemačkom jeziku, a ne više poljski. Nadbiskup Ledochowsky se borio protiv toga, a pruska vlada je nastupila bezobzirno i on je bio — interniran u svojoj palači. Kad ni to nije pomoglo bio je nadbiskup Ledochowsky aretiran i odveden u tamnicu u Ostrowo (3 II 1874) gdje je bio zatvoren dvije godine! Papa Pijo IX u znak priznanja za njegovo držanje u borbi za obranu svog jezika imenovao ga je kardinalom i pozvao ga u Rim, gdje mu je dao vrlo častno mjesto. (A što se sada dogodilo s blagopok. Sedejem?)

Bio je još jedan Papa, koji je dao o odnosu crkve prema manjinama značajne i historijske izjave. Benedikt XV, naprimjer, kazao je, da pravo na vjersku obuku u materinjem jeziku — naravno. — A niti sadanji Papa Pijo XI nije uvijek na manjine gledao ovako kao što gleda sada. U razgovoru s biskupom Barningom iz Osnabrucka naglasio je on jasno svoje stajalište i objasnio »da kršćanski vjernici imaju prirodno i nadprirodno pravo, da se vjerska poduka i dušobrižništvo vrši u materinjem jeziku«.

Ako se pravilno uoče ovi momenti iz lijepe prošlosti, onda nam postaje doista jasno, da je ta tradicija slomljena u Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu.

SVETI KRIŽ KOD AJDOVŠČINNE DOBIO
JE NOVOG PODEŠTATA

Ajdovščina, oktobra 1932. — Sveti Križ dobio je podeštata i to u osobi Francesca Caliva, koji je do sada bio sekretar fašia u istom mjestu. Našeg čovjeka, razumije se, nisu htjeli postaviti.

TALIJANSKI VOJNIKI SILUJU UČITELJE

Gorica, oktobra 1932. — Ovdašnji sud kaznio je zatvorom od godine i šest mjeseci vojnika Giovannina Reinu, koji pripada 24 regimentu infanterije. On je prošlog jula izvan Gorice naišao na dvije učiteljice i pokušao je da jednu od njih siluje, ali mu nije uspjelo, jer su se učiteljice energično branile.

izvršno je sredstvo za čišćenje želuca
crijevaMAGNA
PURGA

Čisti bez boli, a brzo

MAGNA
PURGAuklanja sve želučane boli, ako se uzimlje
poslije objeda i večere u malo vode na
vrhu od nožaMAGNA
PURGApreporuča se djeci i odraslima.
U apotekama jedan omot stoji 4 dinara.JEDNA ZABORAVLJENA ŽRTVA
FAŠIZMAIstarski mučenik, kojem je zaboravljeno i
ime.

Ljubljanski »Slovenec« od 17 oktobra donosi vijest, koju mu je poslao jedan istarski inteligent, a glasi: »Prije Gortana je još jedan drugi Istranin pao od fašističkih bitaca. Ta prva žrtva, koje se danas više niko ne sjeća, bio je ubogi pekarski pomoćnik (zvao se čini se Jovič) čiji je majstor bio Hrvat. Kad je jednog jutra pomagao svom gospodaru u pekarni, iznenada je odjeknuo hitac i pomoćnik je bio na mjestu pao mrtav. Neki fašista je valda htio da ustrijeli gospodara, a pogodio je pomoćnika. To je bilo prvih godina fašizma. Ubojica je bio poznat, ali vlasti ga nisu pozvale na odgovornost. I ta žrtva zasluži mjesto u knjizi narodnih mučenika. Ovim bestijalnim činom se fašizam nije javno ponosio, jer onda još nije bilo zakona o zaštiti države«.

Tako piše »Slovenec«. — Mi se medjutim obraćamo na one, koji nešto znadu o tom događaju, da nam se jave i da napišu sve što znadu.

»NAJDULJE DO FEBRUARA TALIJANI ĆE
ZAJPOSJESTI SLOVENIJU...«Prepotentne i izazovne izjave fašističkog
hijerarha.

Trst, oktobra 1932. — U Julijskoj Krajini čine se velike pripreme za što svečaniju proslavu desetgodišnjice fašističkog režima. Iz Rima primile su sve fašističke organizacije naredjenje, da pripreve što veće proslave, a naročito im je svraćena pozornost na to, da sudjelovanje građanskog pučanstva bude na ovim proslavama što veće, kako bi se time pred vanjskim svijetom što bolje dokazalo da u Italiji nema više narodnih manjina, te da je sve stanovništvo u taboru fašizma. Isto tako je stiglo tajno naredjenje, prema kojemu se imaju uhapsiti sva ona lica, koja su poznata kao antifašisti, da nebi smetali fašističkoj proslavi. Poslije proslave mogu se takovi uhapšeni odmah pustiti na slobodu. Posljednjih dana stiglo je iz Venecije veći broj aeroplana, koji su talijanski teritorij uzduž jugoslovenske granice upravo zasuli stotinama hiljada letaka, u kojima se veliča fašistički režim i poziva stanovništvo, da u što većem broju sudjeluje na proslavi desetgodišnjice. Fašistički agitatori dozvoljavaju si u vezi sa ovom proslavom nevjerojatne provokacije protiv Jugoslavije. Tako je n. pr. održao sekretar fašističke organizacije u Idriji govor, u kojem je medju ostalim pogrđama na Jugoslaviju rekao i ovo: »Najdalje do mjeseca januara brabir će Talijani zaposjednuti svu Sloveniju i donijeti napaćenim rudarima u Trbovlju spas i oslobođenje te ujediniti ovu zemlju sa majkom Italijom«. Ova nečuvena provokacija, koja se mogla poroditi samo u mašti jednog poludjelog fašističkog plaćenika, nije izazvala toliko ogorčenje koliko ruganja od strane našeg naroda.

ZAGONETAN NAPAD NA DVA ITALI-
JANSKA DELAVCA.

Gorica, oktobra 1932. Na pobočju Kolka nad Ajdovščino gradijo vojaško ceto. Pri gradnji so zaposleni poleg vojakov samo delavci iz srednje in severne Italije. Blizu Dola—Otlisce ima skupina teh delavcev svojo barako, iz katere sta se prejšnji teden v noči od petka na soboto oddaljila dva, in sicer Avgust Almeoni iz Bologne in Ernest Bartolini iz Savigna pri Bologni. V gozdu so ju nenadoma napadli štirje neznanzi, ki so Bartolinija hudo pretepli. Almeoni je zbežal nazaj v barako, odkoder so poslali po karabinjerje. Ti so takoj preiskali vso okolico. V vasi so naslednje jutro aretirali 23-letnega Lojzeta Sena, 22-letnega Andreja Krapeža, 18-letnega Lojzeta Bolčina in 30-letnega Josipa Krapeža. Pri zaslišanju jim je brigadir povedal, da jih je opazoval 21-letni Ivan Sedej, skrit za nekim drevesom, ko so baš navallili na Italijana. Bartolini je dejal, da so ga pretepli iz zavisti, ker je bil zaposlen, oni pa brez dela. Fantje, ki, kakor kaže, napada niso izvršili, dosedaj tudi niso dali nikakih potrjevalnih izpovedi.

FAŠISTIČKA ŠTAMPA O SLAVENSKIM ŠKOLAMA

Trst, oktobra 1932. — Trščanski »Il Popolo di Trieste« od 15. oktobra donosi uvodni članak o školama u trščanskoj općini. Velika briga fašističkog režima za škole i iznosi historijat školstva u Trstu i okolici. Među ostalim kaže taj list, da je u prošlosti bila učinjena teška pogriješka time, što se bilo dozvolilo selima u okolici i Slavenima u samom Trstu da imaju svoje škole. Tako je prije rata bilo u trščanskoj okolici deset slavenskih škola, a samo četiri talijanske uzdržavane od vlade, a petu je uzdržavala Lega Nazionale. Poslije rata razumije se, stvari su krenule drugim putem. Doduše prvih godina pod demokratskim režimima Slaveni su i dalje aprofitovali i imali su svoje škole, ali kad je došao fašizam sve je to prestalo kad je uvedena Gentilijeva reforma. Fašizam, je kaže »Popolo« bio i na ovom polju kratak, jasan i oštar: za odgoj talijanskih državljana potrebna je samo jedna škola i to talijanska! Zato su nestale slavenske škole i u trščanskoj općini, a učitelji Slaveni bili su penzionisani. Danas ima trščanska općina u svojim osnovnim školama pet stotina i pet razreda, ali nijedan slavenski!

U ČIČARIJI BABICA U DOGOVORU S OPĆINOM DAJE DJECI TALIJANSKA IMENA

Vodice, oktobra 1932. Već je tome duže vremena što je u našim krajevima počela hajka za krsnim imenima naše djece. Mislamo, da na cijelome svijetu imaju roditelji pravo da biraju ime svoje djece. Ali kod nas po nalogu općine, bira ime našoj djeci babica. Čim se dijete rodi već mu ona dade ime kakvo hoće ona i općina. Već je više puta došlo do razmirica između nas roditelja i babice zbog imena, ali unatoč svega toga naše je dijete kršteno i proti našoj volji. Naši općinski oci znajući da babicu narod gleda prekim okom, oborili su je revolverima, kao da ide na bojno polje.

Dogodio se jedan slučaj da otac nije htio pristati na ime svojeg djeteta, koje mu je izabrala babica i općina, naime otac je htio dati svome djetetu ime Slavica, a babica i općina pak su mu krstili dijete sa imenom Natalia. Zbog ovog bio je otac pozvan na općinu, gdje je dobio na znanje od našeg načelnika g. Depangera da mora biti ime kakvo hoće i kako se pristojno fašističkoj civilizaciji, a ne barbasko. Dostavljamo ovo cijelome kulturnome svijetu do znanja. U cijelome svijetu su gospodari roditelji i mogu izabrati ime svojoj djeci samo mi Slaveni u Juljskoj Krajini ne možemo.

Vodičani.

KATASTROFALNO NISKE CIJENE VINA U ISTRI

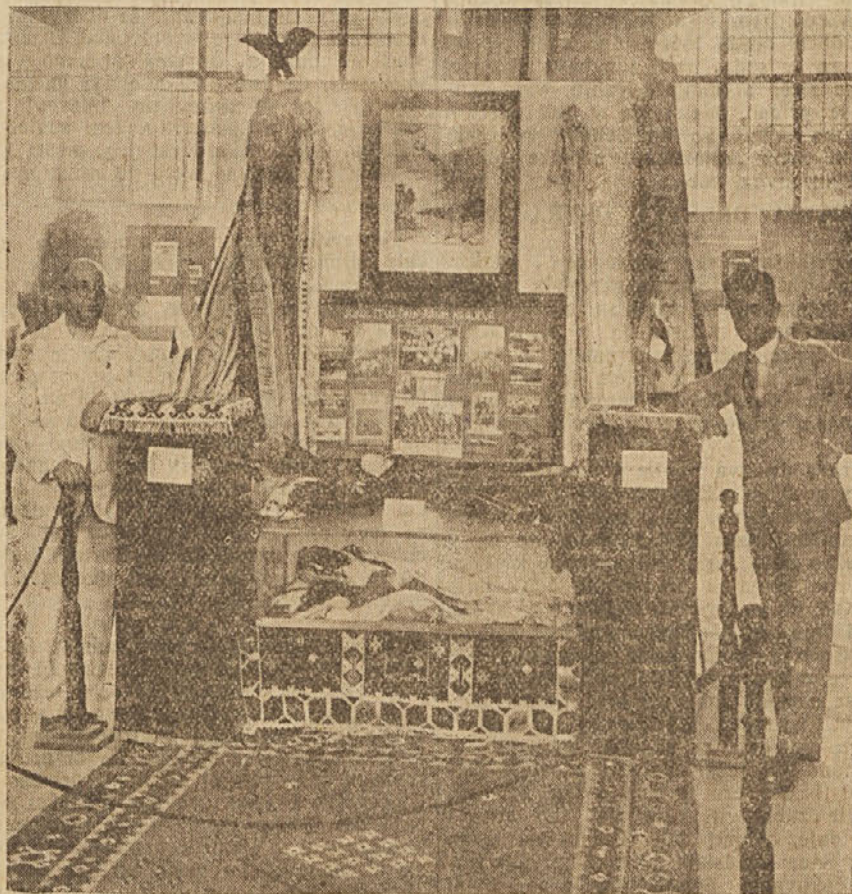
Pula, oktobra 1932. — U jednom članku puljski »Corriere Istriano« od 14. oktobra piše o nerazmierno niskim cijenama vina kod vinogradara i visokim cijenama u gostionama. Dok se u gostionama prodaje vino čak po 4 lire litra, seljak u Istri mora vino da prodaje po 50 do 60 cent. litru...

»PICCOLO« NE DOZVOLJAVIA DA BI U ŽILAMA TRČANSKIH LIJEPIH ŽENA BILO I NAJMANJE SLAVENSKE KRVI!

Trst, oktobra 1932. — U »Giornale di Sicilia« napisao je jedan vrućekrvni Sicilijanac, koji je prošao kroz Trst članak o ljepotama Trsta, a pogotovo se zaustavio na ljepoti trščanskih žena. On govori u tom članku, da su trščanske žene zato lijepe, jer u njihovim žilama teče i mnogo slavenske krvi i da se to opaža po crtama lica. Ta tvrdnja naišla je na veliko nezadovoljstvo trščanskog »Piccola«, koji u svom večernjem izdanju donosi opširan jedan članak, u kojem napada pisca i zamjera mu kako je to mogao napisati.

SOKOLSKA RAZSTAVA IN MALE ZBIRKE PO DRUŠTVIH

VSEM EMIGRANTSKIM DRUŠTVOM VČLANJENIM V ZVEZI EMIGRANTSKIH DRUŠTEV IZ JULIJSKE KRAJINE!

Naš oddelek na razstavi v Pragi

O prilici posljednjega sokolskega izleta v Pragi je bila prirejena sokolska razstava. Poseben mali oddelek je vseboval sokolsko razstavo Julijske Krajine z raznimi predmeti, spominjajočimi na nekdanje predvojnike sokolske organizacije v Istri, Trstu in na Goriškem. Čeprav je bil ta naš oddelek le majhen, s par zastavami in slikami, je pa vendar vzbujal splošno pozornost vseh obiskovalcev razstave, ker je podčrtaval težko stanje našega naroda v Italiji in obenem dokumentiral slovanski značaj Julijske Krajine. Predsednik čehoslovaške republike, prof. Masaryk je tudi posetil razstavo in se je kot naš star prijatelj ustavil najdalje ravno pred našim oddelkom povprašujoč podrobno o razmerah našega naroda v Italiji.

Prve dneve meseca novembra se bo ta razstava zopet ponovila v Beogradu. Prireditelji se trudijo, da bi razstavo še bolj popolnili. V interesu emigracije in našega naroda je, da ta naš skromni oddelek izpopolnimo po svojih možnostih. Pozivamo zato vsa naša društva, vse posamezne emigrante, bivše sokolske delavce, da prispevajo k razstavi z vsemi spomini na sokolske organizacije v Juljski Krajini, ki se nahajajo v njihovi posesti. Ti predmeti (za-

stave, slike, diplome, darila itd.) naj se pošljejo na naslov Saveza emigrantskih društev ali pa direktno na Sokolski Savez s priporočilom, da se imajo razstaviti na posebnem oddelku Julijske Krajine.

Ob tej prilici pozivamo vsa emigrantska društva da skušajo v svojih društvenih lokalih ustvariti male zbirke (muzeje) vseh onih predmetov, ki se nanašajo na preteklo, kulturno in političko zgodovino Slovencev in Hrvatov v Juljski Krajini. Zlasti naj se zbirajo predmeti, ki se nanašajo na preganjanje in umičevanje materialnih in kulturnih dobrin od strani fašističnih tolpe. Poziva naj se zato posamezne emigrante, da žrtvujejo naši stvari na ljubo vse take predmete na korist posameznih organizacij. Lastništvo takih predmetov si posamezni emigranti pridržijo le njihovo uporabo v razstavne in propagandne svrhe ima na razpolago posamezno društvo.

Društva naj čimprej pričnejo z zbiranjem, ker postaja vedno nujeje, da pričnemo propagirati problem Julijske Krajine tudi potem razstav.

Tajnik: Ivo Bolonič, m. p. — Predsednik: Dr. Ivan Marija Čok m. p.

RAZNE VIJESTI

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA

I ove godine je Gortan bio na godišnjicu svoje tragične i mučeničke smrti od emigracije i slobodnih Jugoslavena dostojno komemoriran. U raznim su se gradovima Jugoslavije održali sastanci s predavanjima i govorima o Vladimiru Gortanu, čitane su zadušnice za njega, a sva je naša štampa donijela značajne članke sa slikom našeg velikog heroja. Naročito su zapaženi članci u beogradskoj »Politici« i »Vremenu«, zagrebačkim »Novostima« i »Jutarnjem Listu«, u ljubljanskoj štampi, a splitsko »Novo Doba« donijelo je veliku sliku Gortanovu s toplo pisanim uspomama Gortanove učiteljica g. Š. B. o našem mučeniku, kad je bio učenik osnovne škole. U našem listu donosimo bilješke samo o nekim komemoracijama, jer nam o svima nisu stigli izvještaji. Naročito ističemo misu u Šibeniku i Splitu.

U Zagrebu je u nedjelju 16. o. mj. priredilo sastanak za komemoraciju društvo »Istra« u svojim prostorijama, koje su bile za tu prigodu udešene. Pred brojnim članstvom i predstavnicima ostalih društava govorio je najprije predsjednik dr. Ivo Ražem. Gospodjica Dragman deklamirala je, a student Zaharija održao je predavanje o velikom istarskom heroju i o svim momentima u vezi s njegovom tragedijom.

U ponedjeljak 17. o. mj. na dan strijeljanja istarskog omladinca Vladimira Gortana čitane su u devet sati prije podne u župnoj crkvi sv. Marka zadušnice. Zadušnicama u crkvi sv. Marka prisustvovali su mnogi Istrani, predstavnici zagrebačkih kulturnih i nacionalnih organizacija, te brojna omladina. Tako smo vidjeli predstavnike društva »Istre« i »Istarskog doma«, Jugoslovenskog narodnog ženskog saveza, Jugoslovenske matice, Jadranske straže, Crvenog križa, Istarskog akademskog kluba, Jugoslovenskog akademskog društva, Jugoslovenskog akademskog kluba, Jugoslovenske akademске čitaonice, Gortanove skautske čete. Novog pokreta, Mlade Jugoslavije i dr. Zadušnice je služio prof. dr. Mihalović. Zadušnice su prošle u najvećem miru i dostojno pomena velikog mučenika Gortana.

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA U SPLITU

Dne 16. o. mj. je Split komemorirao uspomenu mladih istarskih mučenika Gortana i njegovih drugova. U 8 sati ujutro u crkvi sv. Filipa održane su zadušnice, kojima je prisustvovao veliki broj građana, istarskih izbjeglica nastanjenih u Splitu i omladine. Poslije zadušnica u prostorijama Narodne ženske zadruge održane su komemoracije. Prof. Petar Šegota govorio je o značenju smrti Gortana i drugova.

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA U ŠIBENIKU

Šibenik, 16. oktobra 1932. Jugoslaven-ska Matica u Šibeniku priredila je danas komemoraciju Vladimira Gortana. Čitana je misa zadušnica u varoškoj crkvi, koja je bila dupkom puna, a naroda je bilo mnogo i pred crkvom, jer svi nisu mogli da stanu u crkvu. Bili su prisutni predstavnici općine, na čelu sa gradonačelnikom g. Karadiolom i donaćnikom drom. Medinijem. Usred crkve bio je postavljen katafalk pokriven brojnim vijencima i cvijećem. Naročito se isticao vijenac šibenske općine posvećen »Istarskim žrtvama«. Misu je čitao na staroslavenskom jeziku istarski svećenik don Jerko Gršković. Pievalo je Filharmonijsko društvo Kolo, a svirala je Sokolska glazba. Ova je komemoracija uspjela u svakom pogledu: bilo je sve dirljivo i dostojanstveno i po značenju dublje nego bilo kakva ulična manifestacija. Poslije mise narod se razišao u miru, a na licima sviji opazalo se ganuće. Na zgradama šibenskih patriotskih društava visjele su danas crne žalobne zastave.

Pripovijest »Istre«

Zastava na vjetru

Jože Jeram (Nastavak 35)

Četrnaest dana zatim vršile su se u Stožicama svečanosti, koje su imale karakter zadovoljstvene crnima. Te svečanosti bile su najveće poniženje, koje je ikada doživjelo selo. Pokoru su morali da čine za grijeh, koji nisu nikad učinili, morali su dati zadovoljstvinu za uvrijede, koje nisu nanijeli.

Bio je lijep sunčani dan. Nedjelja. Drveće je bilo već u cvatu, po livadama je bilo gusto cvijeće. Između neba i zemlje bila je atmosfera topline, koja je obuzimala srca i duše.

Iz varoši je došlo mnogo ljudi, među njima osam karabinjera, cjelokupna fašistička organizacija, svi naraštajci i ballie. Za njima nekoji činovnici, sudac i carinik.

Svi koji su dolazili zaustavljali su se pred školom, gdje je stajao Zoržut u crnom fraku i pozdravljao je goste. Sin, koji je bio već gotovo ozdravio, a bio je i promaknut u sarži, pomogao mu je.

Došao je nalog, da moraju seoski mladići sabrati svotu za novu zastavu. Pod očevim pritiskom išla je Karmen od kuće do kuće i sakupljala je novac. Kako se ona nalogu nije usudila oprati, tako se niko nije smio oprati, kad je ona došla na vrata po doprinos. Teško, drhtećom rukom je davao svaki novac. Tim darom kao da je svako priznavao da je i on sukrivac za rastrganu zastavu.

Jedino kovač je zatvorio vrata i nije htio izići na prag, kad je Karmen pokucala. Otvorio je Ciril, koji se je nasmijeo. I ako je znao zašto sakuplja, zapitao je ipak:

— Što radite, gospodjice?
— Sakupljam, reče ona i kao da ga moli očima, da je ne osuđuje. — Tako je teško i meni samoj... Idite samnom?

— Ne mogu! — reče Ciril tako odlučno, da je jedva sakrila žalost zbog toga. Uzalud je tražila u njegovim hladnim očima, što se događa u njemu...

Djevojke seoske morale su sašiti novu zastavu i obrubiti zlatom njezine rubove i grb na cijelom polju. Karmen im je pomagala. Govorila je i pokušala da uzbudi smijeh i riječ u tom žalosnom skupu djevojačica, koje su šle zastavu. Ali nije joj išlo za rukom. Bile su tihe i hladne kao ropkinje, koje guraju svoje mlinsko kamenje.

Ta zastava stajala je pred školom te nedjelje za svečanost. Svojim srebrnim kopljem i živim bojama sjajila se na suncu. Oni, koji su dolazili ogledavali su je i kimali su glavom.

Polagano je počelo stizavati i općinstvo iz sela. Najprije školska omladina. Djeca su imala male talijanske trobojnice na prsima. A u rukama su nosila djeca male talijanske zastavice od papira. Za njima su stizavali i odrasli, muševi i mladići i zaustavljali su se na cesti. Govorili su tek po neku tihu pritaženu riječ i nisu znali što da počnu. Djevojke su se sakupljale uz školski vrt.

Ipak malo su se raskuražile. Pa mladost je u njima i ta se ne može zatajiti. One na koncu mogu na račun svoje ženskosti da najviše kažu:

— Danas imamo ovdje misu.
— Donijeli su nam novoga Boga, koji će biti na zemlji a ne na nebu.

— Vidjela ga nisam, ali ga osjećam.

Crni na biciklima patrolirali su neprestano cestama i kroz selo. Sve kuće morale su izvesti zastavu, jer je došlo takvo naredjenje, koje je trebalo u tančine izvršiti.

I kovač je morao dozvoliti da se i na njegovoj kući izvjesi. Ali ona njegova žilica nije mu dala mira: skinuo je zastavu sa stijega i izvjesio je bez stijega kroz prozor, tako da su se vidjele samo dvije boje...

Medju zastavama, koje su tužno visjele kroz prozore, prolazila je doskora povorka u crkvu. Sprijeda je išao naraštaj, školska omladina, a za

njima su seoski mladići nosili zastavu, koju su »oskrvnila«. Varoška glazba svirala je himnu. Iza glazbe marširali su fašisti, a za njima je išlo seosko pučanstvo.

Bilo je sve to vrlo zadušljivo. Niti riječi s jezika, niti smiješka na ničijem licu.

U crkvi je zastava stajala pred oltarom. Toga dana maknuo se Bog u pozadinu, zastava je bila bog. Sve oči bile su uprte u nju. Sve misli su se plele oko nje. Kao tiranin stajala je i gledala živim očima po ljudima, pronicavo, nasilno, kao da gleda u duše. Bojali su se ljudi, drhtali su pred njom, više nego pred Bogom.

Tako je bilo zapovijedano.

Usred mise se okrenuo svećenik i govorio je. O božjoj besjedi, o ljubavi do svojega bližnjega, o pravednosti? Ne! O zastavi, o državi, o ljubavi prama molu.

Župnikove oči dugo su plivale po ljudima, kao da traže uporišta. Vidio je njihove oči kako ga mole: Bar ti nam pomogni i utješ nas, ako si namjesnik božji! Bar ti nam napuni srca ljubavlju, kad ga svi drugi prepunjavaju mržnjom i neprijateljstvom.

Promislilo je kod kuće o svemu što će govoriti, a sad mu se zaustavljao jezik. Kad je progovorio, govorio je ispočetka tiho, da se ga je jedva čulo. Zatim je glas malo povisio. Neprestano je gledao u crna lica koja ga nisu razumjela ili samo na pol, te su samo po pokretu njegovih usnica prosudjivali značenje njegovih riječi.

Lebdio je između dvije hridine nad ponorom. Činilo mu se kao da pada. Iznenađa je zaključio propovijed: Dajte kralju što je kraljevo, a Bogu što je božje, ali i narodu, što je narodovo! Amen!

Okrenuo se i s drhtanjem nastavio misne molitve. Po svršenju misli je još blagoslovio zastavu, kroz dim tamjana, koji se dizao kao Abelova molitva ravno u nebo i među molitvama. Kaplje blagoslovljene vode pale su — po ljudima...

Nastavit će se.

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA NA CELJSKI GIMNAZIJI

Napredna dijaška organizacija »Sloga« na držav. gimnaziji u Celju se je u sobotu 15. t. m. na žalnom sestranskom spomenu istarskega mučenika Vladimira Gortana in se oddolžila njegovemu spominu. Opažati je, da tudi dijaštvo posveča veliko pozornost zaslužnemu ljudstvu, ki trpi pod tujim imperializmom. Sploh se celjska »Sloga« redno spominja vseh žalnih dni in redno prireja spominke sestanke Primorski in Koroški ter njunim žrtvam.

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA NA SUŠAKU

Jugoslavenska Matica na Sušaku održala je u nedjelju komemoraciju istarskog mučenika i našeg nacionalnog heroja Vladimira Gortana. Komemoraciji je prisustvovao velik broj svijeta, tako da je gombaona Gradjanske škole bila dupkom puna. Riječi svih govornika bile su iskrenim tumačenjem osjećaja sveg našeg naroda za ovu žrtvu bjelomučne mržnje, koja je pala kraj Pule da dokazuje ne samo našem narodu s ovu i s onu stranu granice, nego i cijelom svijetu da se Istra nije i ne će pomiriti sa svojom sudbinom i da je mučeništvo njezino, da kod sinova njenih izazivlje pripravnost na najveću žrtvu.

FOND ISTRE

Naša emigracija treba da uvidi, da ova naša rubrika nije od neke sporedne važnosti. Mi smo ustanovili Fond iz nevolje zato, jer smo se našli u teškoj finansijskoj situaciji, s nadom, da će naš emigracija, naročito oni, koji bolje stoje, htjeti da nam olakšaju breme. Dosadašnji apeli imali su neki odjek i mi smo najzahvalniji onima, koji su nas pomogli ma i najmanjim doprinosom. To su imena najboljih među nama. Možda su to i neka imena manje bučnih emigranata, onih, koji se ne ističu frazama na zborovima i skupštinama. Ali njihova djela znače više nego riječi. Trebalo bi da nas je više ovakvih i sve bi stvari krenule boljim putem. Tih, smišljen rad, pomaganje poštenih i potrebnih akcija — to bi morao biti putokaz našim emigrantima. Dirljiv je u uzorak primjer onoga našeg pretplatnika, koji se obvezao da će 10 dinara mjesečno slati u fond »Istre«.

A naša emigrantska društva morala bi se ugledati u društvo »Soča« u Donjoj Lendavi. To naše mlado društvo u ovo kratko vrijeme otkako smo zasnovali akciju s blokovima po dinar — prodalo je tih blokova za 300 dinara!

Objavljujemo spisale daljnjih doprinosa u Fond:

Sokolsko društvo Milna Din 15.—
Zupelj Nikola, župnik u m., Dravljice (sa željom da svaki emigrant dade barem 1 Din. za »Istru«) Din 30.—
Dr. Konstantin Dobrota, Skradin D. 6.—
Dr. Josip Čeh, Ljubljana Din 16.—
Rak Franjo, Novi Sad Din 11.—
Krištofič Matko, Maribor Din 50.—
Boškin Srećko, Kaštel Novi Din 10.—
Zic Ivan, uč. u m., Vrhnika (Krk) D. 50
Čmrla Gustav, Ljubljana Din 10.—
»Soča«, Dol. Lendava prodala blokova za Din 300.—

Zavedajući se dužnosti, katero bi morali imati vsaki zaveden emigrant do svojega glasila ki informira javnost o nasiljih ki se godi našim u Jalski Krajini daruje Joško Pavlica, Jesenice Din 30.—

U posljednjem broju bilo je objavljeno svega ukupno Din 2625.50. Do sada ukupno Din 3118.50.

DELO »MLADINSKE SEKCIJE SOČE« V CELJU.

Mladinska sekcija »Soče« v Celju je zelo pridna in izvršuje svojo nalogo, ki si jo je zastavila zelo uspešno. Vsak teden prireja sestanke, ki so zelo dobro obiskani. Na sestankih predavajo člani sami ali pa stariji rojaki od »Soče«. Programi teh sestankov so vedno zanimivi, to kaže tudi vselej dober obisk od strani članstva. Vsak četrtak se zbere v društveni sobi najmanj 50 mladih in idealnih mladincev pa tudi stari pridejo poslušati kaj mladina dela in še vselej so odnesli s sestankov najbolje vtise. Zadnji sestanki so bili posvećeni poveli naši zaslužni Primorski in Koroški. Septembra meseca so se oddolžili spominu bazoviških junakov in mučenikov. Z lepo žabno manifestacijo v Narodnem domu je primorska mladina v Celju pokazala svojo veliko ljubeznost do rodne grude, do trpećih bratov, pokazala je svojo veliko ljubeznost in zvestobo do — žrtve, ki so padle za narodne ideale. Po tej manifestaciji so priredili naši mladinci več predavanja o Koroški, posebno lep je bil večer, ko so se spominjali žalostnega plebiscita, ki nam je odtrgal koroške brate in jih s krvavo črto oddelil od nas. Lep je bil ta večer, toda žalosten.

V ponedjeljek, dne 17. oktobra pa je Sekcija priredila komemoraciju za mučenika Vladimira Gortana. Ob udeležbi preko 100 ljudi so se celjski Primorci oddolžili spominu istarskega heroja na tem sestransku, z globokim razumevanjem so dokazali, da živi v njih Gortanov duh in da jih njegov duh vodi pri delu, pri pripravih za dokončno znago. Ti zavedni Primorci so prepri-

čani, da jih še čaka ogromno delo in ne bojijo se ga. Delati bodo in zmagali bodo. V to mi vsi verujemo. Ko jih bo Gortanov duh pozval bodo pripravljeni...

Tudi sicer deluje Sekcija uspešno. Nabavila si je v kratkem času številno knjižnico in čitalnico, dramski odsek pridno študira eno igro, s katero bo kmalu nastopil, godbeni odsek tudi pridno vadi, pevski odsek pa se sedaj trudi z nabavo klavirja, ker mu sicer ni mogoče vaditi. Vse članstvo se pridno udeležuje v teh odsekih in ne bo dolgo, ko bo Sekcija pokazala javnosti svoje zmožnosti, uspehe tihga dela v društveni sobi.

ČLANOVIMA DRUŠTVA »ISTRA« NOVI SAD.

1) Približava se konac ove godine. Uprava Društva »ISTRA« razaslala je ovih dana, svima onima, koji su u zaostatku sa članarinom, pozive, da u najkraćem roku podmire dužnu članarinu. U tu svrhu priložen je pozivu, u kojem je označena visina članarine, ček Poštanske Štedionice na temelju kojeg neka izvrše uplatu članarine.

Uprava društva i ovim putem moli i poziva sve svoje članove, da čim prije doznače članarinu, koja iznosi do konca ove godine preko Din 3.000.—, što je, u ovo teško doba, vrlo velika svota, koja za društvenu blagajnu predstavlja čitav imetak. Kad bi na vrijeme unišila ova svota, bilo bi time donekle riješeno pitanje pomoći siromašnim i besposlenim članovima bar za prve mjesece predstojeće zime, tokom koje se očekuje još veći broj besposlenih. Članovi, ispunite dakle svoju dužnost, i nemojte odlagati za kasnije, jer će Vam očajnom biti teško uplatiti zaostalu članarinu i obavezu prema svom društvu. Nemojte zaboraviti i to, da tko brzo i točno daje, dvaput daje. Članovima izvan Novog Sada razaslata su također pozivnice sa čekovnom uplatnicom, pa se i ovim putem mole, da čim prije doznače dužnu članarinu.

Naša kulturna kronika

ANTE DUKIĆ

18. X. 1867. — 18. X. 1932.

Ante Dukić, autor »Dnevnika jednog magarca« i »Pogleda na život i svijet«, navršio je ovih dana 65 godina svog života i tom zgodom izdao je novo djelo »Od osvita do sutona«. Našem odličnom zemljaku, kojim se iskreno ponosimo, čestitamo i želimo dug život.

»Dnevnik jednog magarca« preveden je na slovački, od prof. Dra Vojtjeha Mierke (Somárove zápisky), i na engleski, od Vincenta Georgesa (Pages from the diary of a lackass). dočim je u rukopisu preveden također na talijanski, od Tine Cioccolanti, i na poljski, od Wiktora Bazieličica.

»Pogledi na život i svet« izašli su u drugom izdanju ćirilicom u Beogradu. Odlomci Pogleda prevedeni su na slovački, češki, poljski, njemački i engleski, a u rukopisu prevedeni su potpuno na poljski i engleski. »Pogledi« je nagradila srpska kraljevska akademija u Beogradu.

NAŠE SLIKARICE NA IZLOŽBI U ZAGREBU

U Zagrebu je priredjena ovih dana velika izložba Udruženja likovnih umjetnica, na kojoj učestvuju s vidnim uspjehom kod kritike naše odlične slikarice Avgusta i Henrika Šantel te Elda Pščančeva.

GLASOVI ŠTAMPE

PREDSTAVNICI JUGOSLAVIJE NA INTERNACIONALNIM KONGRESIMA NE PUSTAJU SE U ISTRU!

Sušački »Novi List« od 19. o. m. donosi: Ovih dana održavan je u Ravenni, u Italiji, treći međunarodni kongres za kršćansku arheologiju. Na kongresu su bili i predstavnici jugoslavenske nauke, a kod otvorenja prisustvovao je i govorio i predstavnik talijanske vlade.

Kongres je otvorio Mnsgr. dr. Frano Bulić iz Splita, naučenjak svjetskog glasa, čije su ime i djela poznata i uvažena u čitavom kulturnom svijetu. Njegov govor na latinskom i talijanskom jeziku srdačno je primljen a govornik oduševljeno aklamirao. Njegovom inicijativom održan je prvi međunarodni kongres za kršćansku arheologiju u Splitu, i dr. Bulić, starac od 86 godina, je jedini živi učesnik sa tog prvog kongresa održanog 1894 godine. Učesnici ovoga kongresa posjećivali su historijske spomenike kojih je puna Ravenna, a držana su i predavanja o rezultatima arheoloških istraživanja i studija u raznim zemljama, među ostalima i u našoj državi.

Po završenom kongresu priredjena je ekskurzija u Pulu, Poreč, Trst, Akvileju, Grado i Veneciju. Na ovoj ekskurziji nije učestvovao nijedan od delegata iz Jugoslavije, pošto im je rećeno, da bi zbog pretežnog slavenskog elementa u Istri mogli doći u delikatnu situaciju, valjda zato, što bi mogli doći u doticaj s našim ljudima, koje bi informirali o pravom stanju u Jugoslaviji, stavili u pravo svjetlo pisanje talijanskih novina i informirali se i sami o stanju naših sunarodnjaka u Italiji. Osim toga trebalo je spriječiti i to, da naši sunarodnjaci u Istri ne dodju u doticaj sa predstavnicima drugih država, što bi bilo nemoguće spriječiti da su u ovoj ekskurziji učestvovali i predstavnici Jugoslavije.

Tako se fašistička Italija ogradjuje od indiskretnih pogleda stranih predstavnika u svoje prilike i drži daleko vlastite državljane od stranaca, da im ne bi ocrtili pravo stanje u kom se nalaze, a fašističke vlasti dobro znaju zašto to čine...

POTPISUJEMO!

Ljubljanski »Pohod« od 15. oktobra donosi ove tri notice, značajne i na mjestu: Javno vprašanje. Pred dvema leti je ljubljansko mestno načelstvo sklenilo, da se imenuje križišče Rimske, Tržaške in Bleiweisove ceste po umorjenem Gortanu. Do danes se to primenovanje še ni izvršilo. Ko obhajamo te dni tretjo obletnico, mučeniške smrti Vladimira Gortana prosimo Mestni magistrat, da čim prej uveljavi imenovanje tega križišča po nesrečnem Istranu! Sramotno je, da je Ljubljana v tem pogledu na zadnjem mestu. Skoro vsa jug. mesta imajo že dolgo imenovano ulico po naših mučeničkih!

Popravite! Umetniška propaganda je izdala »Poučni slovar«, nekak naš leksikon. Kljub temu, da je g. dr. Joža Glonar z vso vestnostjo uređil slovar, najde pazljivi čitatelj v njem vse polno napak. V delu niso omenjeni naši mučeniki iz Pulje in Bazovice. Med tem pa se je zdelo umešno g. dr. Glonaru, da je omenil ljudi, ki jih časte Italijani kot svoje junake, ker so se žrtvovali za Italiju (Oberdank Guglielmo, Battisti Cesare). Mislili smo, da bo to napako g. urednik popravil v »Dodatku«, ki je že prišiel izhajati. Toda na žalost smo ugotovili da tega pri črki B (Bidovec) ni storil. Mnenja smo, da so imena Gortan, Bidovec itd. vredna vsaj toliko omembe kot Oberdank in Battisti.

Se tega nam je treba! Zadnje čase se pojavljajo v naših dnevnih glasovih, da se bodo vzpostavili sportni odnošaji med nami in Italijani. Mnenja smo, da nam ni potrebna iz Italije prav nikakva nogometna šola, kot to trde nekateri gospodje! Če bi prišlo do sportnih odnošajev bi se tekme pri nas mogoće vršile u redu, pravilno mogoće; smelo pa lahko trdimo, da bi bili naši nogometaši pozdravljeni u Italiji s kamenjem. Noćemo, da bi odmeval po naših izrišćih fašistićni klic: Eja, eja! ki nas spominja na batine in požgane narodne domove u Primorju!

POPISE KNJIGA

Šalje na zahtjev svakome badava i franko. Jugoslavensko Nakladno D. D. »Obnova«, Zagreb, Masarykova ulica 28.

AGENCIJA ZA PROMET NEKRETNOSTIMA
ZAGREB GUSTAV ILIĆ TEL. 67-84

NOVU JEDNOKATNICU nedaleko Medjašnog trga novogradnja sa više stanova, podrum i dvorište — prodajem za cca 485.000.— Dinara »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6., I. (162-21).

VISOKOPRIZEMNICU NOVOGRADNJU na Peščenici sa 3 stana: 2 stana po 1 sobu — 1 od 3 sobe sa komf., 1 lokal, 18 metara ul. fronta, 150 čet. hvati površine. Lijepi vrt — kolni ulaz — prodajem za cca Dinara 420.000.— »Argus«, Zagreb, Boškovićeva 6., I. (204-195).

VELIKU NOVOGRADNJU U SREDISTU godišnji dohodak 340.000.— Dinara za dinara 2.850.000 prodaje »Argus«, Zagreb, Boškovićeva 6., I., prima se jedan dio uložnice Prve hrv. štedionice.

LJEPU VILU kod Savskog Marofa od 4 sobe, nusprostorije — nove zidane gospodarske zgrade i oko 5 kat. jutara oranice i livade — bunar za pitku vodu i t. d. sve na krasnom i zdravom položaju prodajem vrlo povoljno za Dinara 180.000.— Dinara u gotovom »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6., I. (2966).

KUĆU SA GOSTIONOM nedaleko državnog kolodvora 2 sobe za gostionu, 2 sobe za stan, kuhinja, smućnica, podrum, šupe, dvorište za 2 kuglane prodajem sve kako stoji za cca 350.000.— »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6., I. kat — (2143/136).

ANDRIJA VATOVAC

ZAGREB—PAROMLIN

Trgovina mješovite i prekomorske robe. Cijene solidne. — Podvorba kulantna. — Dostava u kuću.

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec
ZAGREB

Mesnička ulica br. 1. Telefon br. 74-43
VELIKO SKLADISTE NAJMODERNIJIH
PRVORAZREDNIH ENGLSKIH ŠTOFOVA

Preselenja

uz umjerene cijene i jamstvo šteta obavlja

S. Spitzera naslj.

TRANSPORTNO I OTPREMNIČKO D. D.

Zagreb, Ilica 16. I.

Telefon 55-39

FRANINA I JURINA

Franina: Sada ćeš mi pak trebe povedat onu s Trsta, a Jurino?

Jurina: I v Reke njim se sada lepa kuha.

Fr.: Ča to?

Jur.: Pitaj rečki trgovci, pa ćeš videt, ča će ti reć. To ti se tamo svi bune i proklinju Italiju i oneh, ki su ju jedanput prnešli onamo.

Fr.: A zač?

Jur.: Zač su njim sada sve butigi prazne. Iz Jugoslavije njim nijedan ne prihaja kupovat, a pul njih je mizerija, i tako ti morem reć, da još ni nikada čarlatana kacka ujila, kako je sada one pismoznance v Reke njihova crna pamet. Te digo: nikada da bi jednu imbrokali!

Fr.: Dobro, ma ja bim otel čut onu s Trsta.

Jur.: Čuj, dunke! Ti znaš, da su va Talije svačega čoveka stenjali va nekakov sindikat. Tako su albukati va jednom sindikatu, popi va drugem, delavci va trećem, ja i ti va četrem, samo picigamorti nisu još bili va nijednem.

Fr.: Čekaj, najprej mi stumači: ki su to picigamorti?

Jur.: Ča ni to ne znaš? To su ti oni, ki va građeh peljaju mrtve na cimter. Obučeni su nekako kako i karabinijeri.

Fr.: A — sada znam. Dunke, ti picigamorti nisu još bili va nijednem sindikatu.

Jur.: Nisu, a oni va Rime su odlučili, da kada su već svi va sindikatu, neka budu i picigamorti.

Fr.: I pravo je! Kada su svi va sindikatu, zač da ne budu i picigamorti?

Jur.: I kada ti temu ne beše — jednu nedelju pozvali su sve picigamorte va neki trijatar »Poljić te ama«, i tu su njim držali jednu veliku prediku, kako je to jedna jako lepa i zlamenita stvar, da te i oni od sada napret bit va svojem sindikatu.

Fr.: Buzarona! Sindikate ođi picigamorti. Ni miga to maćji kašalj! A onputa?

Jur.: Onputa su svi zajedno šli va jednu velu oštariju, i tu se, brate moj, picigamorti najili pašte šute za tri dni. I pit su njim dati, nekakovu mišturu, ka njim je valje udrila vu glavu tako da su prej pol uri bili svi pijani.

Fr.: Ča ćeš, ono njim je sve, i jelo i pilo palo na prazan štimih, i to ih je smutilo.

Jur.: I kad su već bili svi pijani, stal se je jedan iz sindikata na nogi i držal je jednu silnu govoranciju. Svaka druga beseda bila mu je: A chi l'Italija? — A noi, vrisćali su picigamorti, kako nemi. Na kraje je on od sindikata zavapil: Fratelli, picigamorti! A chi il Duce? — A noi! — zazijali su svi picigamorti, ma tako milo i srdaćno, da je valje policija prišla, zapisala sveh, ki su onako srdaćno rekli: a noi! — i još istu onu noć su tri vaguni, puni picigamorti partili za Napulj. Tu su oni nebogi skrćani i poslani na izulu Stromboli.

Fr.: Bormića, ta je više nego spašna!

Ig. Breznikar

Trgovina kave i čaja. — Vlastita elektropržiona i elektromlin za mljevenje.

ZAGREB, ILICA BROJ 65
Telefon 7657